

فرهنگ واژگان تنکابن

(همراه با اشعار ضرب المثل و چستان ها و ...)

جهانگیر عباسی (داناى علمى)

www.ketab.ir

سرشناسه	: دانای علمی، جهانگیر (عباس)، ۱۳۳۶
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ واژگان تنکابن همراه با اشعار، ضربالمثل و چیستان‌ها و... / جهانگیر (عباس) دانای علمی
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۴۰۲
مشخصات ظاهری	: ۶۲۶ ص.
شابک	: ۵ - ۱۹۲ - ۳۱۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: فرهنگ عامه - ایران - تنکابن - واژه‌نامه‌ها - فارسی
موضوع	: Folklore - Iran - Tonekabon- Dictionaries - Persian
موضوع	: شعر و ضربالمثل‌های شهسوار Poetry and Proverbs Shahsavar
رده‌بندی کنگره	: PIR ۳۲۶۹
رده‌بندی دیویی	: ۴ / خ ۹
شماره کتابخانه ملی	: ۹۴۵۳۸۷۷

فرهنگ واژگان تنکابن

همراه با اشعار، ضربالمثل و چیستان‌ها و...

جهانگیر (عباس) دانای علمی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۴۰۲

چاپ صدف: ۵۰ نسخه

۶۵۰/۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان وحید نظری

نرسیده به خیابان منیری جاوید، پلاک ۱۰۵، واحد ۳، تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com وبسایت: www.Arannashr.ir

۵ - ۱۹۲ - ۳۱۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۷	 سخن نویسنده
۱۰	 فصل اول
۱۰	 جغرافیای شهرستان تنکابن ^۱
۱۲	 جمعیت شهرستان تنکابن
۱۳	 اقتصاد
۱۴	 مکان های تاریخی، دیدنی، زیارتی، گردشگری
۱۶	 وجه تسمیه و مختصری از تاریخ تنکابن
۱۶	 خرابی قلعه تنکا در زمان تیموریان
۱۷	 نام تنکابن به اشکال گوناگون
۱۸	 وجه تسمیه شهسوار
۲۳	 نقش تنکابن در حدود و ثغور گیلان و مازندران ^۱
۲۳	 آماردها
۲۵	 آماردها در زمان ساسانیان
۲۵	 حد و مرز در دوران گاوبارگان و دابویگان و پادوسپانان
۲۶	 حد و مرز در زمان علویان زیدی
۲۷	 حد و مرز گیلان و مازندران در زمان استناداران پادوسپانی
۲۷	 حد و مرز در زمان کیانیان

حد و مرز تنکابن در زمان صفویه	۲۸
حد و مرز در زمان زندیه	۲۸
حد و مرز گیلان و مازندران در زمان قاجاریه	۳۰
تفاوت بین زبان، گویش و لهجه	۳۲
گویش چیست؟	۳۴
لهجه چیست؟	۳۴
گویش تنکابنی ^۱	۳۵
طبقه‌بندی	۳۵
دستور زبان	۳۷
منابع	۴۲
فصل دوم	۴۵
واژگان تنکابن (به همراه اشعار، ضرب‌المثل‌ها، چیستان‌ها...)	۴۵
منابع و مأخذ	۶۲۱

سخن نویسنده

کتاب فوق حاصل سال‌ها تحقیق و پژوهش است و بیشتر همراهانم در این راه، روستاییان کشاورز، چوپان‌ها و افرادی بودند که به خاطر حفظ نگاهداشت زبان مادری با نگارنده همکاری داشتند، این افراد گرچه از سواد اندکی بهره‌مند بودند یا بعضی از افراد حتی سواد نداشتند؛ اما تا می‌توانستند بر مبنای تقاضای نگارنده، از خویشان نزدیک یا دوستان و محلی‌ها کسب اطلاع می‌کردند که کمک شایان و سودمندی در انجام تحقیقات بود، هم چنین همراهی عده‌ای از دوستان اهل فرهنگ و ادب که نامشان در این نوشتار یاد شده است باعث شد که بر صفحات این پژوهش افزوده گردد. گرچه قسمتی از تحقیقات که مربوط به آداب و رسوم و ترانه‌ها بود به صورت کتاب قبلاً به چاپ رسید؛ اما به خاطر ادامه کار تحقیق در رابطه با آداب و رسوم، موسیقی، داستان و مواردی از تاریخ گیلان و مازندران و... باعث آن شد تا اطلاعات جمع‌آوری شده را در کتابی مستقل به چاپ برسانم؛ هم چنین باید این موضوع را هم یادآوری کرد که در هنگام پژوهش متوجه شدم اگر فقط در مورد واژه‌های مربوط به شهر تنکابن بنویسم هیچ‌گونه امکان‌پذیر نبود و به دلایل مختلف به آسانی میسر نمی‌شد؛ زیرا تنکابن راه ارتباطی شرق و غرب بوده و جایگاه خاصی در طول تاریخ گیلان و مازندران به‌ویژه با گیلان داشت و دارد؛ بنابر این نقش ارتباط در امتزاج زبانی و فرهنگی انکارناپذیر بود؛ بنابراین؛ شباهت‌ها در زبان گفتاری را بوجد می‌آورد. مضافاً بر این که به این نتیجه رسیدم که واژه‌هایی در بعضی از روستاها حتی با فاصله‌ای چند کیلومتری از لحاظ معانی و لهجه با هم تفاوت دارند و مشکلات غیرقابل

انکار دیگر... بنابراین با توجه به توضیحات فوق تصمیم به چاپ کتاب تحت عنوان "فرهنگ واژگان تنکابن" را گرفتم، تا حداقل واژه‌های جمع‌آوری شده از بین نرود.

هم چنین برای نوشتن واژه‌ها از پژوهش‌های به چاپ رسیده‌ام استفاده کردم و برای بیان مقصود سعی شد در هنگام توضیح بعضی از واژه‌ها از اشعار، ضرب‌المثل یا چیستان‌ها سود ببرم، البته بعضی از موضوعات یا واژه‌های نوشته شده نیز در بعضی از کتاب‌های دیگر اهل قلم این منطقه وجود داشت که اینجانب برای اعتلای فرهنگ این مرز و بوم پیش از این مطالبی را در اختیار آن‌ها قرار داده و همکاری کرده بودم گرچه بعضی از افراد در کتابی که به چاپ رساندند نامم را ذکر نمودند.

هم چنین از نوشتار نویسندگان و مؤلفان مناطق گیلان و مازندران در رابطه با موضوع فوق تا اندازه‌ای بهره بردم و متوجه شدم که در آثار بسیاری از پژوهشگران، واژه‌های مربوط به شرق گیلان به وضوح شبیه به لغات تنکابن دیده می‌شود. ضمناً سعی بر آن شد که از آوردن نام روستاها و شهرها و غیره اجتناب شود گرچه چند مورد همراه با توضیح بر مبنای شعر یا ضرب‌المثل آورده شد.

در بخش توضیحات دستوری از "ویکی پدیا" مورد استفاده قرار گرفت که جمع‌بندی آثار قلمی نویسندگان منطقه گیلان و مازندران و محققان ایران می‌باشد، با توجه به این که می‌دانم، برای نظر دادن در مورد این که تنکابن دقیقاً متأثر از زبان گیلکی یا مازندرانی است، تحقیقات می‌بایست بر مبنای زبان‌شناسی به ویژه تاریخی و جغرافیایی و... باشد.

در این کتاب ابتدا تصمیم گرفته شد تا از حدود و ثغور تنکابن در حیطه تاریخی (گیلان و مازندران) مشخص شود. به نظر نگارنده، از لحاظ تاریخی، مناطق تنکابن بیشتر جزء محدوده گیلان محسوب می‌شده، در نتیجه فرهنگ و گویش آن بیشتر به گیلان نزدیک است، حتا آهنگ‌های محلی بیه پس و بیه پیش (مناطق شرق و غرب گیلان) برای مردم ما بیشتر قابل فهم و درک است تا مناطق آمل، بابل و ساری و غیره؛ بنابراین یک تحقیقات میدانی جامع می‌تواند این ایده را به اثبات برساند.

در خاتمه از دوستان خوبم که بیشتر آن‌ها فرهنگی هستند و همکاری صمیمانه‌ای با من داشته‌اند تشکر ویژه می‌کنم آقایان: محمدعلی بهمنی (پدر بزرگمهر)، حبیب الله بهمنی، حسین دانای علمی، محرمعلی عبدالهی (مدیر عبدالهی)، حسین شورمیج،

اسماعیل شاهری، نعمت الله یوسفزاده (میان کوه دوهزار)، منصور جنت علیپور، سلیمان قنبری، محسن کیامرادی و دیگر افرادی که نامشان نیز در فرهنگ عامه تنکابن آمده است، هم چنین از استادم دکتر حبیب الله مشایخی که مطالب مربوط به تقسیمات جدید تنکابن همراه با توضیحات را در اختیارم قرار دادند. گرچه این موضوع را باید عنوان کرد این نوشتار در مورد بررسی واژه‌ها مربوط به مناطق تنکابن ممکن است کامل و جامع نباشد؛ اما نگارنده با توجه به این که هیچ گونه کمکی از سوی نهاد یا ارگانی (مادی و معنوی) را نداشته و فقط با پشتیبانی روستاییان و دوستان، نهایت سعی و تلاش خود را کرده است.

هم چنین پیشنهاد می‌شود برای افرادی که قصد دارند در آینده برای ادامه کار واژه‌های اصیل تنکابنی را در برنامه پژوهشی خود دارند، این است: پس از اطمینان از پشتیبانی و همراه با گروهی فعال ابتدا در مناطق کوهستانی مانند دوهزار و سه‌هزار کارهای اولیه را شروع کنند، چون واژه‌های اصیل را در چنین مناطقی می‌توان پیدا کرد، وگرنه این نوع کارها به صورت فردی بسیار مشکل و در مواقعی جوینده به علت دلسری و عدم حمایت و مشکلات عدیده دیگر حتا در این اندیشه می‌افتد که کار را نیمه تمام رها سازد. در خاتمه از همسرم دکتر فرشته عبداللهی که در نگارش مقدمه‌ی این کتاب در مورد "تفاوت زبان، گویش و لهجه" و هم چنین دخترم رویان که سال‌های پیش در مورد جمع‌آوری و... یاورم بوده‌اند تشکر می‌کنم.

Jahan _ elmi @yahoo.com